

BULTENO

DE

Libera Penso

Internacia Societo Esperantista de Liberpensuloj

JARO 1909-1910 — N° 7-8. Marto-Aprilo

La Episkopo de Würzburg

kaj la Liberpensuloj

La episkopo de Würzburg, D-ro von Schloer, deklaris militon al la liberpensuloj. En la lasta numero de l'Würzburga eparkia gazeto li direktas kontraŭ la moderna paganismo jenajn parolojn : «En la unua tempo rimarkiĝas spirita movado, kiu, sub la nomo de Unuiĝo de Liberpensuloj, volas detrui la kredon al natura rivelado, mirakloj, anĝeloj, diablo, fantomoj, ĉarmo, inferpunoj kaj ĉielĝuoj, prezenti ilin kiel imagbildojn de pasinta tempo kaj montris la homon ne kiel duoblan estaĵon kun korpo kaj animo, kreitaĵon de Dio sed kiel beston, kiu el besta deveno sin suprenlevis ĝis la stato de civilizita kulturestaĵo. Oni klopodas akiri al tiu sendia opinio la nuntempan kristanaron kaj precipe la junularon. Tio estas la malnova malamiko de l'kristanismo en iom nova vestaĵo. Pri la

urbo Würzburg ni decidus, ke en ĉiuj fastpredikoj de l'nuna fasttempo ĉe konvena okazo, same kiel en ĉiuj komunumaj kaj konventaj preĝejoj ĉe l'ordinara meso dimanĉon 13^{an} nunan tiu movado estu citata, la popolo estu avertata kontraŭ ĉesto en tiaj kunestoj kaj admonata al fidela firm-sistenado al la vera katolika kredo».

En tiuj linioj la oficiala katolika kristanismo de l'nuntempo plej klare montriĝas. Ne nur la kredo al persona Dio estas postulata, ankaŭ la kredo al mirakloj, anĝeloj, diabloj, fantomoj, ĉarmoj, inferpunoj kaj ĉielĝuoj, precize laŭ la postuloj de l'kateĥismo de l'jezuita patro Linden. La descendteorio (teorio de l'evoluo), kiun akceptas ĉe jezuito — Wasmann — estas kondamnata kiel herezo. Oni preskaŭ frapus sian kapon kaj demandus: Ĉu ni vere vivas en la 20^a jarcento aŭ en la jarcento de Filipo II^a, kiam oni brulis ĉe vivanta korpo «in majorem gloriam dei ac virginis sanctae» ĉiun, kiu ni kredis al ĉiuj belaj aferoj kiel diablo kaj fantomoj? Ĉu la Reformacio utilis nenion tute nenion? Kiun signifon havas tiam scienco, se ĉiam ankoraŭ kredo estas predikata, kiu plej akre kontraŭiras la bazon de ĉiu scienco, la racion? kion diras la indiferentuloj, la nefervoruloj pri tiu episkopa dekreto, tiuj formintaj por si mem liberan religipinion? Ĉu ili ankoraŭ pensas, ke oni devas konservi al la «popolo» ĝian religion? Ĉu ili ne opinias ke devo de ĉiu veron amanta homo, estas kontraŭagi eklezian kredon, kiu havas nenion komunan kun la vera kristana religio kaj etiko, tiaj, kiajn Kristo ilin intruis? Kion diras la oficialaj riprezentantoj de l'bavaraj popollernejoj pri tiu episkopa sciigo? Oni kompreneble ne povos postuli, ke la ŝtato agu kontraŭ la episkopo. Tia agado kontraŭirus la kredliberecon. La episkopo povas tion kredi kaj instrui, kion ili konsideras bona. Aliflanke la ŝtato devus cedi al siaj instruistoj la rajton sammaniere tion kredi kaj instrui, kion ili konsideras vera. Oni imagu

al si, en kiun konscienekonflikton estas metata pripensema katolika instruisto, staranta sur la kampo de l'natursciencoj, kiu estas devigata enigi en siajn lernantojn la kredon al fantomoj, diablo kaj ĉarmoj.

La neceseco de regna, de l'eklezio tute sendependa religiinstruado povas esti montrata per nenio pli klare ol per la neordinara sciigo de l'episkopo de Würzburg, kiu rememorigas al ni jam de longe pasintan tempon.

Emil DOSENHAIMER.

Trad. de R. de Lad. el «Das Freie Wort» (Aprilo 1910).

EN FRANCUJO

La 24^{an} de Februaro la revoluciista ĵurnalisto Hervé kondamniĝis je 4 jaroj da mallibereco pro artikolo pri la morpolico. Multaj ĵurnalistoj el ĉiuj partioj, literaturistoj, ekonomiistoj la Ligo por la Rajtoj, de la Homo, k. t. p., indigne protestis kontraŭ malĝusta uzo de la jam malbenitaj leĝoj pri la anarkiistaj klopodoj.

Andrzej Niemajewski

KATEĤISMO DE LIBERPENSULO

Tradukis Frank Sandecki

- D. Kiu vi estas?
 R. Homo.
 D. Kia estas via plejunua devo?
 R. Pensi per la propra cerbo kaj senti proprakore.
 D. Kia estas via unua leĝo?
 R. Paroli tion, kion mi pensas kaj sentas kaj ankaŭ laŭ tio agadi.
 D. Al kiu tio estas bezona?
 R. Al mi kaj al socio,

- D. Kial al vi?
- D. Ĉar mi volas ĉiam esti mema.
- R. Kaj kial al socio?
- R. Ĉar la socio volas koni veran vizaĝon de siaj membroj.
- D. Por kiu celo la socio volas tion?
- R. Por ke ĝi mem povu konstati tion, kio ĝi estas, kiaj bezonoj vekigas en ĝi, kiajn erarojn ĝi devas forjeti el sia konstruo kaj kiajn bonojn enkonduki.
- D. Kia do estas la regula bazo de rilatoj inter unuo kaj socio kaj kontraŭe?
- R. Sincera traktado de homaj aferoj.
- D. Ĉu okazas alie?
- R. Jes. La unuo mensogas al la socio kaj la socio mensogas al la unuo.
- D. Kial ili tiel reciproke mensogas?
- R. Pro malgrandanimeco kaj oportuno.
- D. Kaj al kiaj rezultatoj kondukas tio?
- R. La hipokriteco naskas ekspluaton kaj premon, malklarecon kaj mizeron kaj tiuj, trapasinte la limon, naskas la politikan aŭ socialan revolucion.
- D. Kia estas la plejnemorala principo en tiaj rilatoj?
- R. Ke la infanoj kaj nepoj suferas senkulpe pro la kulpoj de gepatroj kaj geavoj.
- D. Kiamaniere kontraŭstari tion en estonteco?
- R. Nur per la plena revolucio en sfero de pensoj kaj moralaj ideoj.
- D. Kion vi komprenas en tiu esprimo?
- R. Plenan revizion de ĉiuj niaj moralaj ideoj.
- D. Kun kia signalo oni povas realigi tiun revizion de niaj ideoj?
- R. Kun la signalo de jam suprecitita absolute sincera traktado de homaj aferoj.
- D. Kiel estas nomata la homo, kiu anoncas tiun signalon?
- R. Li estas nomata homo de libera penso.
- D. Ĉu ekzistas la homoj de la penso dependanta?
- R. Jes.
- D. Kiuj ili estas?
- R. Ili estas la homoj de diversaj religiaj konfesoj, sed ne akiritaj per esploro kaj pensado de opinioj.
- D. Kiel vi nomus tiujn homojn?
- R. La dogmuloj.
- D. Kio estas la dogmo?
- R. La dogmo estas la senkritika direktiga certigo, kies valoron mi ne volas pli profunde konsideri kaj mi eĉ malpermesas fari tion al aliaj.
- D. Kiaj povas esti la dogmoj?
- R. Religiaj, moralaj, socialaj kaj politikaj.
- D. Ĉu ili estas egale malutilaj?
- R. Jes. senkondiĉe.
- D. Kial?
- R. Ĉar ekzistas la interdependeco de aperaĵoj. La religio influas sur la moralecon, kreas ian socialan atmosferon kaj laŭ ĉi-tio formigas poste la politiko de socio.
- D. Kaj kie estas la regiono, kiu ne havus siajn dogmojn?
- R. Mi konas ĝin. Ĝi estas la scienco.
- D. Ĉu la scienco efektive posedas neniam dogmojn?
- R. Ne, ĉia, eĉ plej disvatigita scienca konvinko povas esti ĉiumomente renversata kaj ŝanĝata per alia pli perfekta, anoncita kaj

ĝusta argumentita per iu ajn esploristo, kaj tuj ĉiuj aliaj sciencistoj korektas laŭ lia esploro siajn sciojn.

D. Kion vi rimarkas en tiu eksterordinara apero?

R. Ke sciencistoj laboras sub la kontrolo de la tuta mondo kaj ke devigas komune la principo de kontrolebleco.

D. Kian principon vi rimarkas en tiel komprenata laboro?

R. Mi rimarkas la principon de alta moraleco.

D. Kia estas en tiu okazo ĝia esenco?

R. La metodo aŭ la maniero de agado, kiu apogas sin sur la citita absolute sincera traktado de homaj aferoj.

D. Ĉu la sincera homo ne povas erari?

R. Li povas erari kaj tial la plua eco de tiu metodo estas ankaŭ la dirita jam kontrolebleco.

D. Kial oni devas kompreni tiun kontroleblecon?

R. Tre vaste. Ĉiu demando estas pridiskutata ne nur de vivantaj generacioj, sed ankaŭ de la estontaj. La sciencisto scias, ke veroj kiujn li hodiaŭ konstatas, povos esti malaprobataj — kiel eraroj — de estontuloj.

D. Ĉu tiu vidpunkto ne kondukas min al pesimismo aŭ al dubo pri la realigebleco de niaj pensoj?

R. Kontraŭe. Tio kondukas nur al optimismo, aŭ al la fido en ilian sukceson, ĉar la sciencisto scias, ke se li eĉ farus eraron, liaj sekvontuloj sendube korektos tiun eraron.

D. Kio subtenas lin en tiu kredo?

R. Certe tiu metodo de sincera traktado de homaj aferoj kaj la principo de kontrolebleco. Kvankam do la sciencisto transdonis al sekvontoj ian teorion eraran, aŭ ian eraran observadon tamen li transdonis al ili ankaŭ la devon kontroli la teorion kaj konstantan perfektigon de observadoj, ĉar la scienco ne ekzistas por la defendo de iaj veroj, sed por la serĉado de vero ĝenerale.

D. Kian la homo nomas la vero?

R. La ekkonon de esenca stato.

D. La religio ja ankaŭ havas nur la veron kiel sian celon?

R. Tio nome estas ĝia iluzio.

D. Kial?

R. Ĝi ne celas al vero, nur ĝi elfluas el iaj veroj.

D. Kion nekonvenan vi rimarkas en tiu agado?

R. Plene la falsan metodon.

D. El kio eliras la falso de tiu-ĉi metodo?

R. La religio unue anoncas iajn principojn kaj poste nur ĝi trovas, por ilin subteni, argumentojn, ĉu en la ekstera mondo, ĉu ankaŭ en la sento nekontrolata per prudento. Kaj se unu kun alia ne povas konsenti, pli volonte opinias, ke la argumentoj estis malbone almetitaj, aŭ ke la homa sento estis malbonigita ol ke *à priori* akceptitaj principoj estis eraraj.

D. Kiamaniere agas la scienco?

R. Tute kontraŭe. Ĝi esploras la aperojn, elkondukas el ili la konkludojn, el konkludoj konstruas la teoriojn kaj iaforte starigas la hipotezojn, aŭ supozojn. Neniam ĝi oferos la aperojn al principo kaj pli volonte forjetas la principon, ol malŝatus la aperojn.

D. Kia do estas la principa diferenco inter la metodoj religia kaj scienca?

R. La religio okupas sin pri la adoro de principoj kaj la scienco okupas sin pri la kritiko de principoj.

D. Kio do interesas la religion?

R. La konfeso.

D. Kaj kio interesas la lernadon?

R. La scienco.

D. Sed el tio, kion oni diris, sekvus ke la metodo de religio estas ne morala?

R. Jes, senkondiĉe, en la hodiaŭa kompreno de aferoj. Se iu ne povas kredi en iun ajn dogmon sur la bazo de atingitaj esploroj, la religio nomas lin homo ne religia, aŭ malbona, kaj forpuŝas lin el sia sino kaj al aliaj ĝi malpermesas kunigi kun li. Tute kontraŭe agas la scienco. Se iu ne povas kompreni ian opinion, la scienco nomas lin homo malmulte kapabla kaj konsilas diligente zorgi, por ke li isvolvu siajn kapablecojn kaj alvenu al pli bona konscio. La religio ankaŭ postulas de nekredanto la humilecon, kaj la scienco, ne povante iun konvinki, mem sentas sin humiligita, ĉar videble la metodoj de ĝia instruado ne estis perfektaj kaj ili devas esti subigitaj al ia plibonigo.

D. Kian do tipon de homo edukas la scienco?

R. La tipon de homo modesta kaj sendependa.

D. Kaj la religio?

R. La tipon de fierulo kaj de sklavo.

D. Al mi tamen ŝajnis, ke la religio instruas pri la humileco?

R. Tio ne estas la humileco sincera.

D. Kaj ĉu la scienco ne rekomendas la humilecon?

R. Tute ne. Ĉar ĝi estas sklava sento.

D. Kial do la religio disvastigas la sklavajn sentojn?

R. Por ke ĝi regu la animojn de homoj kaj per ili la terajn bonojn, kiujn tiuj animoj produktas.

D. La religio estas tamen ideo abstrakta kaj la ideoj abstraktaj havas nek stomakojn nek poŝojn?

R. Tamen ilin havas tiuj, kiuj la religion komprenas kiel sian havajon, alportantan enspezojn.

D. Kiuj estas tiuj homoj?

R. La pastroj.

D. Ĉu ili efektive reprezentas tiun potencon?

R. La plejgrandan kaj la plejmalamikan, ĉar ili metas la katenojn ne sur la manojn kaj piedojn, sed sur la pensojn kaj sentojn.

D. Kiamaniere ili faras tion?

R. Ili malpermesas al homoj pensadi per propra cerbo kaj senti per propra koro. La pastroj permesas pensi nur per ilia pastra koro. Tial tutaj socioj fariĝas malprogresemaj, malantaŭemaj, malbonaj kaj ne produktodonaj. Tio kaŭzas de tempo al tempo la eksplodojn de malkontentecoj, ribelojn, sangajn revoluciojn kaj poste la reakciojn. Homo katenigita de ili je la prudenteco kaj sento ĵetas sin kiel besto en kaptokaĝon kaj neniel li povas ekrigardi la kaŭzon de siaj malfeliĉaĵoj. Tiel la pastroj kun sia religio fariĝas ĉefa baro de ĉiu progreso kaj tio daŭros tiel longe ĝis la homoj liberigos sin tute el ilia influo.

D. Kiu prenis sur sin tiun liberigantan penon?

R. La homo de la libera sendependa penso.

D. Kion faras la eklezio kun tiuj homoj?

R. Ĝi anatemigas ilin.

D. Kaj kion faras la scienco?

R. Ĝi armas ilin al la pensa batalado.

D. Kio do estas la scienco por la homoj de libera penso?

R. Ĝi estas por ili la vera Providenco.

D. Kaj kion la homoj ŝuldas al la scienco reciproke?

R. Zorgi pri tio, ke ĝi estu ĉiam sendependa.

D. Ĉu la scienco povas esti dependanta?

R. Jes. La eklezio iam tenis la sciencon en siaj manoj, kaj la filozofion nomis eĉ «servistino de teologio» (ancilla theologiae). Ŝi bruligis sur la lignaro la saĝulojn kaj iliajn verkojn. En sekvo de tio la scienco per multaj jarcentoj ne povis ĝuste disvolviĝi. Per tio suferis tuta homaro, dronante en sensciecon kaj mizeron.

D. Ĉu tiamaniere agis nur la katolika eklezio?

R. Ne. Tute same agis la protestantoj kaj rabenoj. La diferencoj en la grandeco de premado dependis nur de ordona potenco de ĉiu religio.

D. Sed hodiaŭ eble la pastroj, pastoroj kaj rabenoj persekutas jam nenium?

R. Hodiaŭ ilia potenco estas multe plimalgrandigita.

(Daŭrigota)

LA SOCIETO

Ni sendigis de la INTERNACIA FEDERACIO de L. P. 125 mem-bromarkojn: ni sendos ilin al tiuj el niaj societanoj, kiuj petos, nepre al la partoprenontoj en la Brusela Kongreso. Nin avertu tiuj, kiuj intencas ĉeesti kaj akceptus esti delegitoj de nia societo.

Ĉe la Amerika Kongreso, niajn aferojn zorgos S-ro Schubert, oficiale komisiita por kongresaj aranĝoj, kaj certe helpos eminenta tiea liberpensulo, nia nova kunsocietano J. Morton. Sed Amerikon aŭ Belgion multaj veturu ni!

NOVAJ ALIĜOJ

S-ro D-ro A. STROMBOLI, via Assarotti 54/5, Genova, Italujo.

S-ro J.-M. KERR, Denver, Colo, Usono.

S-ro H. HERMANT, Zwartboysstadt, via Pretoria, Transvaal.

S-ro PERCEVAL, Beaune, Francujo.

S-ro P. SCHREYER, 3 Komp. Inf. Reg. N. 148, Bromberg, Germanujo.

S-ro James F. MORTON, Jr. 309 Broadway, New York, Usono.

Eksigis: Cayeux, Dugourd, Jenser, Maillard, Reiss, Terras, Saquet, Sassolat.

Entute: 145 membroj.

KASO. — Marto-Aprilo 1910

<i>Enspesoj</i> : Reportite	Fr. 101.45
2 abonoj de Ilarejo esp. Helsinki, Finn	3.90
Abono de Svisa Biblioteko	2.50
— Le Soudier, per Warnier	2.25
— Markov, per Stettler	1.90

Kotizo de Sedmik	2.45
— Vich, kaj kolekto 1908-9	5 »
— Wolf & S-ino Wolf	5 »
— Stromboli, kaj donaco	2.90
— Petrboj	1.90
— E. Beuve kaj L. Beuve	5 »
— Kerr	2.50
— Schubert kaj S-ino Kurz	5.15
— Hermant kaj donaco	3.05
— Beck	2.50
— Morton kaj kolekto 1908-9	5.15
— Le Visage, Meunier, Malinjoux	7.50
— el Beaune (Coppenet, Fromageot, Melet Menneveau, Montaron, Nui- dan, Perceval, Ricaud, Rouff, Wurmser)	25 »
Vendo de broŝuroj Pledo por Ferrer	85.25
SUME	270.35
<i>Elspezoj</i> : Sendo de l'Februara bulteno	10.85
Poŝtmarkoj, poŝtenspezigoj, k. t. p.	4.70
Kotizo al la Intern. Federacio de L. P.	12.50
Sendo de broŝuroj Pledo por Ferrer	1.40
SUME	30.45

Restas en kaso, Fr. : 239.90 = (S 95).

Ŝuldoj al presisto, Fr. 294.40 kaj 54.30 = 348.70 (S 128,06).

Ŝuldo al Buenemann, Fr. 16.55 (S 6,56).

Deponitaj broŝuroj 1865.

PROPAGANDAJ POŝTKARTOJ de LIBERA PENSO

kun alvoko vende presita sur la duono de l'adresflanko

Mendu ĉe la sekretario

Afrankite 10 kartojn	Fr. 0.20 (8 sd.)
— 100 —	1.75 (70 sd.)

Sekretario-kasisto : R. DESHAYS, Sens, Francujo
Jarkotizo kun la monata bulteno : 1 S (Fr. 2.50)